

Czy małoletni może prowadzić działalność gospodarczą?

Krzysztof Wąs, 3 grudzień 2008

Pytanie to tylko z pozoru jest teoretyczne. Ostatnie lata funkcjonowania internetowych przedsiębiorstw ujawniły, że niemałe sukcesy w tej dziedzinie gospodarki odnoszą osoby, które nie są pełnoletnie. Dziś nietrudno o przykłady działalności prowadzonych przez niepełnoletnich a zarejestrowanych na jednego z rodziców.

Odpowiedź na pytanie, czy małoletni może zgodnie z prawem prowadzić działalność gospodarczą zależy od tego, czy doszukamy się u niego cech, które pozwolą mu występować w roli podmiotu gospodarczego. A te cechy to:

- a. zdolność do czynności prawnych, czyli możliwość samodzielnego nabywania praw i zaciągania zobowiązań;
- b. zdolność administracyjno-prawna i administracyjno-procesowa, co wiąże się z możliwością bycia stroną w sprawach administracyjnych, a jest to potrzebne m.in. by dokonać wpisu do ewidencji działalności gospodarczej;
- c. zdolność sądowa i procesowa – związane z występowaniem przed sądem.

Zdolność do czynności prawnych

Zdolność do czynności prawnych osób prawnych i jednostek organizacyjnych nieposiadających osobowości prawnej, lecz

z przyznaną zdolnością prawną, skorelowana jest z ich zdolnością prawną, czyli ich bytem. W związku z tym, jeżeli osoba prawna lub jednostka organizacyjna istnieje, to ma zdolność do czynności prawnych. Inaczej jest w przypadku osób fizycznych. Tu mamy do czynienia z 3 sytuacjami:

- a. brakiem zdolności do czynności prawnych,
- b. ograniczoną zdolnością do czynności prawnych i
- c. pełną zdolnością do czynności prawnych.

Zdolności do czynności prawnych nie mają osoby, które nie ukończyły 13 roku życia oraz ubezwłasnowolnione całkowicie. Tę kategorię należy wykluczyć z naszych rozważań, ponieważ osoby takie nie mogą dokonywać czynności prawnych we własnym imieniu. Za nich działają przedstawiciele ustawowi (rodzice, opiekun, kurator).

Osoby z pełną zdolnością do czynności prawnych mają natomiast nieograniczoną możliwość nabywania praw i zaciągania zobowiązań, dlatego też mogą swobodnie wykonywać działalność gospodarczą. Pełną zdolność do czynności prawnych osoby fizyczne nabywają z chwilą uzyskania pełnoletniości.

R E K L A M A

Potrzebujesz strony
internetowej?

olgroup

www.olgroup.pl

www.olgroup.pl

Wątpliwości budzi natomiast możliwość podejmowania i prowadzenia działalności gospodarczej przez osoby mające ograniczoną zdolność do czynności prawnych (osoby niepełnoletnie, które ukończyły 13 rok życia oraz osoby częściowo ubezwłasnowolnione). Z czego wynikają owe wątpliwości? Otóż ograniczeni w zdolności do czynności prawnych mogą zaciągać zobowiązania i rozporządzać swoimi prawami, ale za zgodą ustawowego przedstawiciela. Od tej zasady przewidziane zostały pewne wyjątki – czynności prawne, dla których ta zgoda nie jest wymagana:

- a. umowy powszechnie zawierane w drobnych bieżących sprawach życia codziennego;
- b. rozporządzenia zarobkiem, chyba że sąd opiekuńczy postanowi inaczej;
- c. dotyczące przedmiotów oddanych osobie ograniczonej w zdolności do czynności prawnych do swobodnego użytku (art. 22 Kodeksu cywilnego);
- d. zawarcie umowy o pracę (dotyczy tylko młodocianych, tj. osób między 16 a 18 rokiem życia).

Zaciąganie zobowiązań generalnie wiąże się z zawieraniem umów, na podstawie których dana osoba staje się dłużnikiem obowiązany do spełnienia określonego świadczenia. Natomiast rozporządzanie prawami to taka działalność prawna, której skutkiem jest przeniesienie, obciążenie bądź zniesienie prawa majątkowego. Ograniczenia przewidziane przez ustawę (wymóg zgody przedstawiciela ustawowego), dla zaciągania zobowiązań i rozporządzania prawami, mają na celu ochronę osoby niemającej pełnej zdolności do czynności prawnych przez wzgląd na jej wiek czy stan psychiczny.

Ważność umowy, która została zawarta przez osobę ograniczoną w zdolności do czynności prawnych bez wymaganej zgody przedstawiciela ustawowego, zależy od jej potwierdzenia przez tego przedstawiciela. Do czasu potwierdzenia, umowa ta ma postać czynności prawnej niepełnej (*negotium claudicans*). „Strona, która zawarła umowę z osobą ograniczoną w zdolności do czynności prawnych, nie może powoływać się na brak zgody jej przedstawiciela ustawowego. Może jednak wyznaczyć temu przedstawicielowi odpowiedni termin do potwierdzenia umowy. W przypadku potwierdzenia umowa staje się ważna od chwili jej zawarcia (*ex tunc*), odmowa zaś prowadzi do nieważności umowy. Inaczej jest w przypadku jednostronnej czynności prawnej, która jeżeli zostanie dokonana mimo braku zgody przedstawiciela, to jest nieważna i nie może być konwalidowana” (*A. Kidyba*, Prawo handlowe, wyd. 8, *Nb. 90*, s. 109).

Zdolność administracyjnoprawna i administracyjnoprosowa

Zdolność administracyjnoprawna to prawna możliwość występowania jako strona w postępowaniu administracyjnym. Przepisy art. 29 i 30 § 1 Kodeksu postępowania administracyjnego (dalej: KPA) przyznają ją osobom fizycznym, osobom prawnym oraz państwowym i samorządowym jednostkom organizacyjnym i organizacjom społecznym.

Co do zdolności administracyjnoprosowej to oceniana jest ona według przepisów prawa cywilnego (zob. art. 30 § 1 KPA). Zgodnie z tą normą osoby fizyczne z ograniczoną zdolnością do czynności prawnych mogą działać przed organami administracji publicznej za zgodą ustawowego przedstawiciela bądź samodzielnie. Pełna kompetencja osoby ograniczonej w zdolności do czynności prawnych obejmuje m.in. dokonywanie czynności prawnych niemających charakteru czynności zobowiązujących lub rozporządzających (tak *A. Matan*, Strona postępowania

R E K L A M A

Stadnina Koni Arabskich

32-353 Trzyciąż nr 80
tel./fax +48 012 389 41 99
kom. 602 43 00 23; 601 48 33 17

ewex
Arabians

www.ewex-arabians.com

www.ewex-arabians.com

[w:] Postępowanie administracyjne ogólne, *G. Łaszczyca, Cz. Marzysz, A. Matan*, s. 296).

Nasuwa się pytanie, czy wniosek o wpis do ewidencji działalności gospodarczej jest taką czynnością? Co prawda jest obciążony opłatą w wysokości 100 zł, to jednak przez jego złożenie strona nie staje się zobowiązany - nie bierze na siebie żadnego obowiązku świadczenia. Zgodnie z powyższym można by to uznać za czynność niezobowiązującą, jaką ograniczony w zdolności do czynności prawnych może dokonać samodzielnie. Z drugiej jednak strony, trzeba mieć na uwadze, iż § 1 art. 30 KPA pełni funkcję „pryzmatu”, przez który należy patrzeć na art. 17 Kodeksu cywilnego (dalej: KC). Przepisy prawa administracyjnego nie przewidują w zasadzie możliwości podejmowania czynności zobowiązujących. Jest odwrotnie. Zobowiązania publicznoprawne powstają z mocy przepisów ustawy albo jednostronnych aktów administracyjnych (*A. Matan, op. cit.*, s. 299). Tak więc zgody na dokonanie określonej czynności należy wymagać w sytuacji, kiedy osoba ograniczona w zdolności do czynności prawnych, podejmuje działania, które wiążą się będą z podleganiem określonym obowiązkom, z których mogą wynikać konkretne zobowiązania. Wpis do ewidencji, jest w moim przekonaniu, taką właśnie czynnością.

Jeżeli dokonaliśmy wpisu w urzędzie gminy, kolejnym krokiem na drodze do własnego biznesu jest uzyskanie Numeru Identyfikacji Podatkowej. Wymóg jego uzyskania został unormowany w ustawie z dnia 13 października 1995 r. o zasadach ewidencji i identyfikacji podatników i płatników. W art. 2 ust. 1 określone zostało, że obowiązkowi ewidencyjnemu podlegają, ogólnie rzecz biorąc, podatnicy. Jako że ustawa nie definiuje, kto jest podatnikiem, dla doprecyzowania należy sięgnąć do innego aktu normatywnego - Ordynacji podatkowej (dalej: OrdPodU). W art. 7 czytamy, iż podatnikiem jest osoba podlegająca obowiązkowi podatkowemu na mocy ustaw podatkowych. Ustawą podatkową, która tu będzie miała zastosowanie jest tzw. ustawa PIT (ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych). Nakłada ona obowiązki podatkowe na każdą osobę fizyczną. Pośród normatywnych regulacji brak jest podmiotowych zwolnień podatkowych, co oznacza iż na gruncie tej ustawy, podatnikiem jest każda osoba fizyczna, bez względu na wiek.

Postępowanie w sprawie nadania NIP jest prowadzone na podstawie OrdPodU. A tam w art. 135 co do oceny zdolności prawnej i czynności prawnych w sprawach podatkowych znajdujemy odesłanie do przepisów prawa cywilnego. Zatem na wniosku o nadanie NIP małoletniemu, który uzyskał wpis do ewidencji, będzie musiał widnieć podpis jego przedstawiciela ustawowego.

Zdolność sądowa i procesowa

Zdolnością sądową jest możliwość występowania przed sądem jako strona, a zdolnością procesową - dokonywania czynności procesowych (tj. działania przed sądem).

R E K L A M A

**A może by tak
e-biznes
bez ZUS-u?**

Sprawdź czy możesz!
<http://e-inkubator.biz>

W procesie cywilnym zdolność sądową ma każda osoba fizyczna i prawna oraz jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej mająca zdolność prawną. Tym samym niepełnoletni może być stroną w postępowaniu cywilnym.

Zdolność procesową mają osoby prawne, jednostki organizacyjne i osoby fizyczne mające pełną zdolność do czynności prawnych. Zgodnie z art. 65 § 2 Kodeksu postępowania cywilnego, osoba fizyczna ograniczona w zdolności do czynności prawnych ma zdolność procesową w sprawach wynikających z czynności prawnych, których może dokonywać samodzielnie (tj. tych, do których nie jest konieczna zgoda ustawowego przedstawiciela). W pozostałych przypadkach osoby takie mogą dokonywać czynności procesowych przez swego ustawowego

przedstawiciela. Należy podkreślić, iż przedstawiciel ustawowy działa w postępowaniu cywilnym w imieniu i na rzecz strony. Podejmowane przez niego czynności procesowe wywierają skutki prawne w stosunku do reprezentowanej przez niego strony. (A. Zieliński [w:] KPC. Komentarz, A. Zieliński (red.), wyd. 2, Warszawa 2006, art. 66, *Nb. 4*, s. 220).

Co do postępowania sądownoadministracyjnego, ustawa z dnia 30 sierpnia 2002 r. Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (dalej: PrPSA) w art. 25 wymienia podmioty, którym przyznaje się zdolność sądową w sprawach rozstrzyganych przed sądami administracyjnymi. Wymienione zostały: osoby fizyczne (bez względu na wiek), osoby prawne, państwowe i samorządowe jednostki organizacyjne oraz organizacje społeczne, choćby nie posiadały osobowości prawnej. Osoba ograniczona w zdolności do czynności prawnych, bez względu na to czy działa samodzielnie, czy czynności za nią dokonuje przedstawiciel, ma zdolność sądową, co znaczy, że to ona jest stroną postępowania.

Zdolność do czynności procesowych wyżej wskazanych grup podmiotów uregulowana została podobnie do procedury cywilnej. Zgodnie z art. 26 § 1 PrPSA zdolność do czynności w postępowaniu w sprawach sądownoadministracyjnych (zdolność procesową) mają osoby fizyczne posiadające pełną zdolność do czynności prawnych, osoby prawne oraz organizacje społeczne i jednostki organizacyjne, o których mowa w art. 25 PrPSA. Osoba fizyczna ograniczona w zdolności do czynności prawnych ma zdolność do czynności w postępowaniu w sprawach wynikających z czynności prawnych, których może dokonywać samodzielnie. Jeżeli nie ma zdolności procesowej w danym zakresie, działać może tylko przez swojego ustawowego przedstawiciela.

Wniosek

Podsumowując powyższe wywody, nie ma normatywnych przeszkód, by odmówić niepełnoletniemu od 13 roku życia możliwości prowadzenia działalności gospodarczej na własny rachunek. Oczywiście pogląd taki nie jest jedyny. Pośród głosów przeciw najczęściej powtarzaniem argumentem jest brak po stronie małoletniego pełnej zdolności do czynności prawnych.

Autor jest studentem V roku prawa na Uniwersytecie Śląskim w Katowicach.	Więcej publikacji na www.iprawo.net.pl .
Prawa autorskie Na artykuł udziela się licencji Creative Commons Uznanie autorstwa-Bez utworów zależnych 2.5 Polska http://creativecommons.org/licenses/by-nd/2.5/pl	Wydawca Grupa Interium www.interium.biz